

Lobbyen voor zeebaars

Europese zeebaarsmaatregelen 2015

TEKST Jan Willem Wijnstroom
ILLUSTRATIES Joran Bal en Janny Bosman

Op 18 september 2014 vond in Dublin een internationale workshop plaats over het beheer van de Europese zeebaars. Opdracht vanuit de EU commissie was trachten consensus te bereiken over noodzakelijke beperkingsmaatregelen voor de zeebaarsvisserij.

Het gaat slecht met de zeebaars (*Dicentrarchus labrax*). Wil de zeebaarsstand nog kunnen herstellen dan is volgens ICES voor de komende jaren tot 80 procent reductie in visserijsterfte nodig.

Ondanks dat de workshop qua opzet en deelname door EU commissie, lidstaten en alle stakeholders een succes was, kwam er geen overeenstemming over maatregelen. Daarop nam de EU commissie in januari 2015 noodmaatregelen:

een bijzondere procedure in een eerste stap naar beter beheer. Niet onverwacht gelet op het lange en ingewikkelde beleidsproces en de uiteenlopende belangen die rond zeebaarsbeheer aan de orde zijn.

Belangrijk voor sportvisserij

De visserij op zeebaars is verschoven van louter sportvisserij naar een sterk toegenomen beroepsmatige visserij. De eerste gedocumenteerde zeebaarsvangsten met de hengel dateren overigens al uit de periode 1820-1840. In die tijd werden door ➤

Engelse sportvissers zeebaarsen met kunstvliegen gevangen.

Inmiddels is zeebaars al decennia lang een belangrijke soort voor de Europese zeesportvisserij. De European Anglers Alliance (EAA) schat dat er in West-Europa in de op zeebaars gerichte sportvisserijsector zo'n 200 miljoen euro omgaat.

De beroepsvisserij op zeebaars is relatief laat begonnen. In Nederland dateert de eerste geregistreerde beroepsvangsten uit 1997. Vanaf dat jaar nemen de Nederlandse aanlandingen gestaag toe, tot een niveau van 390 ton in 2010. Frankrijk is nu de grootste aanvoerder, gevolgd door het Verenigd Koninkrijk. De totale Europese aanvoer uit de Noordzee, het Kanaal en de Keltische- en Ierse Zee bedroeg in 2012 ruim 3.946 ton.

Nieuwe soort

Het zeebaarsbestand heeft rond 2000 geprofiteerd van enkele goede jaarklassen. Vanaf die tijd heeft de zeebaars zich dankzij de stijging van de zeewatertemperatuur noordwaarts uitgebreid. Door het verschijnen van zeebaars in zeegebieden waar deze voorheen niet of weinig voorkwam, ontstond het beeld dat het met de zeebaars wel goed ging. Daar komt bij dat zeebaars één van de 'nieuwe' soorten is in het Europese visserijbeheer. Aan wetenschappelijk onderzoek naar zeebaars werd minder aandacht besteed dan naar commerciële soorten als schol, haring en tong.

Zeebaars als alternatief

Doordat zeebaars niet onder het EU TAC (totaal toegestane vangst) en quota-systeem valt, zijn commerciële aanlandingen onbeperkt mogelijk. Ten tijde van dalende quota voor andere commerciële soorten bleek de zeebaars een aantrekkelijk alternatief voor de beroepsvisserij. De hoge prijs en de promotie van zeebaars als een exclusief visgerecht deden de populariteit van de vis verder stijgen. Er kwam een groeiende vraag en door de ontwikkeling van nieuwe vistechnieken zijn de beroepsmatige

aanlandingen in de afgelopen tien jaar sterk gestegen. Hoewel de International Council for the Exploration of the Sea (ICES) in 2004 al aangaf dat die aanlandingen niet verder mochten toenemen, gingen die toch door. Door een combinatie van overbevissing en slechte jaarklassen vanaf 2008 ging het zeebaarsbestand snel richting

Door een combinatie van overbevissing en een aantal slechte jaarklassen ging het zeebaarsbestand snel richting de kritische ondergrens

de kritische ondergrens. Van een zich schijnbaar probleemloos en positief ontwikkelende bijvangstsoort werd de zeebaars zorgenkind nummer één in het Gemeenschappelijk (EU) visserijbeleid.

Voorstellen en maatregelen

Dat het met zeebaars verkeerdd zou gaan werd rond 2000 reeds voorzien door de EAA. Op dat moment waren er al duidelijke signalen van een terugloop in de kwaliteit van de hengelvangsten. Vooral grote vissen werden steeds minder vaak gevangen. In Ierland stortte door overbevissing het zeebaarsbestand al veel eerder in. De EAA meldde rond de eeuwwisseling al dat de terugloop in het zeebaarsbestand in Ierse wateren een voorbode zou zijn van wat er elders in Europa te verwachten zou zijn.

De EAA en de Engelse zeebaarsspecialisten-organisatie B.A.S.S. kwamen in reactie daarop met voorstellen richting de overheid en de EC voor een beter Europees zeebaarsbeheer. Kernpunten in dit voorstel waren het tegengaan van de visserij in paaigebieden, voorstellen voor hogere minimummaten, gesloten tijden en gebieden en erkenning van de zeebaars als exclusieve sportvisserijsoort.

Helaas haalde geen van die voorstellen het. Het gevolg was dat de neergang van de bestanden versneld doorzette.

In 2012 kwam de EC met een eerste voorstel voor maatregelen: zeebaars zou om de steeds verder stijgende aanlandingen te stabiliseren, onder het EU TAC- en quota-regiem moeten worden gebracht. Maar ook dit voorstel werd niet aangenomen: Frankrijk zou als grootste aanvoerder als enige daarvan profiteren, de andere lidstaten waren tegen. Pas met het ICES-zeebaarsadvies van juni 2014 kwam de erkenning dat sprake is van een zeer ernstige situatie: de vangsten (recreatief en beroepsmatig) moeten tot 80 procent omlaag, wil de zeebaars nog een toekomst hebben.

Baglimit

In december 2014 kwam de EC met een voorstel voor aanvullende

Iers model

In Ierland geldt vanaf 1 juli 1990 een verbod op commerciële aanvoer van zeebaars en een baglimit van twee vissen per hengelaar per dag, een hogere minimummaat en een gesloten tijd in het voorjaar.

De maatregelen zijn ingevoerd nadat de zeebaarsbestanden in de Ierse wateren in de jaren '70 waren ingestort door commerciële overbevissing. Het Ierse voorbeeld heeft de georganiseerde sportvisserij elders in Europa steeds geïnspireerd. Het Ierse model houdt een erkenning in van de sociaal economische waarde van de sportvisserij en verzekert door middel van gerichte beheermaatregelen dat de visserijsterfte op een zodanig niveau blijft dat het van nature vrij zwakke bestand dit aankan. Zeebaars groeit langzaam en is als volwassen vis sterk plaatsgetrouw, wat hem kwetsbaar maakt voor lokale overbevissing. Visserij met de hengel is tegen die achtergrond de meest duurzame visserijvorm.

beschermingsmaatregelen aan de EU-ministerraad. In dit voorstel was, naast beperkingen voor de pelagische trawlvisserij in het Kanaal, ook een baglimit (maximaal per dag te behouden vis) opgenomen van één zeebaars per persoon per dag voor recreatieve vissers. Dit voorstel werd door de EU-ministerraad niet aanvaard, waarop de EC in januari 2015 terugviel op het scenario van noodmaatregelen.

Dat een baglimit één van opties zou zijn van de EC om visserijsterfte door recreatieve visserij terug te dringen bleek al tijdens een door drie Visserijadviescommissies (voormalige RAC's) gehouden zeebaarsconferentie in september 2014 in Dublin. Voor de EAA staat steeds voorop dat, welke maatregel ook getroffen gaat worden, er sprake moet zijn van proportionaliteit in de bijdrage van sport- en beroepsvisserij.

De EAA gaf tijdens de conferentie in Dublin aan dat een baglimit een geaccepteerde beheermaatregel is in verschillende delen van de wereld waar:

1. sprake is van volledige erkenning van de grote waarde van recreatieve exploitatie van visbestanden
2. waar sportvisserij specifieke doelstellingen zijn opgenomen in de te bereiken beheerdoelen
3. waar regelgeving voor de beroepsvisserij zodanig is geregeld dat een goede, voor de sportvisserij beschikbare visstand wordt bereikt: bestandsopbouw en omvang

moeten voldoen aan de in dat opzicht geldende verwachtingen van de sportvissers.

Het decembervoorstel van de EC van één zeebaars per persoon per dag viel bij de EAA volstrekt verkeerd vanwege de onbalans tussen het op dat moment voorgestelde pakket maatregelen voor de beroepsvisserij enerzijds en de sportvisserij anderzijds. Naast de EAA hadden ook diverse lidstaten moeite met het extreem lage baglimitvoorstel van de EC. Het totale decembervoorstel (inclusief baglimit), sneuvelde, waarop alsnog noodmaatregelen volgden. Deze gelden tot 1 mei 2015 en omvatten een verbod op de pelagische trawlvisserij (maaswijdte groter dan 70 mm) in Het Kanaal, de Keltische Zee, Ierse Zee en de Zuidelijke Noordzee. Dat zijn de paai- en overwinteringsgebieden van de zeebaars. Zo'n noodprocedure is alleen mogelijk als de visstand er zo slecht aan toe is dat onmiddellijk ingrijpen de enige weg is om het herstel van de visstand te bewerkstelligen. Het is een eerste stap die nodig is om in combinatie met maatregelen voor andere visserijen de voor 2015 aanbevolen reductie in visserijsterfte te bereiken. Een voorstel voor een baglimit van drie zeebaarzen maakt deel uit van het EU commissie voorstel voor aanvullende maatregelen voor 2015. Na het verwerpen van het decembervoorstel is dit een beter uitgangspunt voor de sportvisserij, mits deze bijdrage in verhouding staat tot de

visserij-reductie die is vereist voor andere sectoren in de beroepsvisserij. Tegen het eind van 2015 zijn nieuwe noodmaatregelen mogelijk, als de noodzakelijke reductie in visserijsterfte niet is bereikt.

Het opstellen van een lange termijn beheerplan voor zeebaars door de verantwoordelijke lidstaten is een volgende noodzakelijke stap op weg naar een beter beheer van de zeebaars.

Doorpakken

Voor andere beroepsmatige visserijsectoren zal een maximaal maandelijks aanvoerquotum aan zeebaars (1500 kg bijvoorbeeld) kunnen helpen om gerichte en bijvangstvangsten aan zeebaars bij te sturen. Dit zal effect hebben op de grotere schepen waarvan verwacht wordt dat zij gebieden mijden waar zeebaars wordt bijgevangen, maar niet werken voor de kleinschalige sector. Kleinschalige vissers zullen door de gangbare maandquota moeilijker bij te sturen zijn omdat ze deze doorgaans niet halen. In dat geval moet een hogere minimummaat uitkomst bieden. Deze moet gelden voor alle visserijsectoren, aldus de EAA. Een verschil in minimummaat voor beroepsmatige en hengselvangst is ongewenst. Het zou niet juist zijn dat zodra een goede jaarklasse zeebaars in de vangst komt, bij een lagere beroepsvisserijmaat beroepsvissers als eerste in staat zouden zijn hun zeebaarsaandeel (75 procent) te oogsten voordat de sportvisserij (enkele jaren daarna) daar toegang toe heeft.

Ondertussen is –naast het feit dat de EC nu heeft doorgepakkt met zijn noodmaatregelen – het goede nieuws dat de EC in zijn toelichting op de maatregel de sociaal-economische betekenis van de hengelsportsector voor het eerst volmondig erkent. De EC is daarmee een proces gestart waarin de sociaal-economische positie van de zeesportvisserij wordt gewaarborgd.

Mocht tenslotte het bestand de komende jaren onverhoopt niet herstellen dan is een beroepsmatig aanvoerverbod, zoals in Ierland het geval is, een reële optie. **V**

De zeebaars wordt ernstig bedreigd door overbevissing.